

www.ketab.ir

دکتر محمد نوح
عبدالعزیز سلیمی

دیندار و دوستگاری

سرشناسه: نوح، سیدمحمد، ۱۹۴۶- م.

Nuh, al-Sayyid Muhammad al-Sayyid

عنوان قراردادی: آفات علی‌الطریق. فارسی

عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌شناسی دینداری و دعوتگری

مولف: سیدمحمد نوح

مترجم: عبدالعزیز سلیمی.

مشخصات نشر: تهران: احسان، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۴۸۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۷۸۲-۸

عنوان دیگر: شناخت و معالجه آفت‌های دینداری و دعوتگری.

موضوع: اخلاق اسلامی

اسلام - تبلیغات

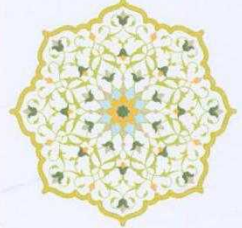
شناسه افزوده: سلیمی، عبدالعزیز، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۴۰۳ BP۲۴۷۸۸۰۸۶۷۰۴۱

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۲۲۹۵۳

www.ketab.ir

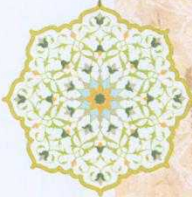

نشران

آسیب شناسی
و دعوتگری

www.ketab.ir

تالیف: سید محمد نوح

ترجمه: عبدالعزیز سلیمی

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

شمارگان: ۲۵۰ نسخه

نوبت چاپ: اول-۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۷۸۲-۸

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران،

پاساژ فروزنده، شماره ۴۰۶. تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

www.nashrehsan.com

آسیب شناسی بیداری
و دعوتگری

۱۰۰۶۸۸
عدد اقسامی

فهرست مطالب

مقدمه مترجم.....	۹
مقدمه مؤلف.....	۱۵
آسیب اول: سست و ناتوان شدن (فتور)	
معنی فتور.....	۱۷
عوامل پیدایش سستی.....	۱۸
پیامدهای فتور و سستی.....	۲۸
راه علاج و چاره‌ی کار.....	۲۹
آسیب دوم: زیاده روی (اسراف)	
یکم: معنی اسراف.....	۳۷
دوم: اسباب و ابزارهای پیدایش پدیده اسراف.....	۳۷
سوم: پیامدهای اسراف.....	۴۳
در رابطه با دعوتگران.....	۴۳
چهارم: درمان اسراف کاری.....	۴۶
آسیب سوم: شتابزدگی	
اول: معنی استعجال.....	۴۹
دوم: شتابزدگی از نظر اسلام.....	۵۰
سوم: نشانه‌های شتابزدگی.....	۵۱
چهارم: آثار و پیامدهای شتابزدگی.....	۵۱
پنجم: اسباب شتابزدگی.....	۵۴
ششم: شیوه مقابله با شتابزدگی.....	۶۳
هفتم: روش حرکت اسلامی معاصر، و.....	۶۶
هشتم: دعوتگر در میان کندگی و شتابزدگی.....	۶۷
آسیب چهارم: گوشه نشینی	
نخست: معنی «عزلت» و گوشه گیری.....	۶۹
دوم: اسباب و انگیزه‌های گوشه گیری.....	۶۹
سوم: آثار عزلت و گوشه نشینی.....	۷۹
پیامدهای گوشه گیری بر دعوت اسلامی.....	۸۴
چهارم: راه‌هایی و مصونیت از گوشه گیری.....	۸۵
آسیب پنجم: خودپسندی	
نخست: معنی اعجاب به نفس و خودپسندی.....	۸۹
دوم: اسباب و انگیزه‌های خودپسندی.....	۹۰
سوم: پیامدهای خودپسندی.....	۹۶
پیامد خودپسندی بر کار دینی.....	۹۹
چهارم: نشانه‌های خودپسندی.....	۹۹
پنجم: راه درمان خودپسندی.....	۱۰۰
آسیب ششم: غرور و خود برتر بینی	
نخست: معنی غرور و خود برتر بینی.....	۱۰۳
دوم: اسباب و عوامل غرور.....	۱۰۴
آسیب هفتم: تکبر و خود بزرگ بینی	
اول: معنی تکبر.....	۱۱۳
دوم: فرق تکبر و عزت نفس.....	۱۱۴
سوم: اسباب تکبر و خود بزرگ بینی.....	۱۱۴
چهارم: نشانه‌های تکبر.....	۱۱۹
پنجم: آثار تکبر.....	۱۲۰
ششم: معالجه تکبر.....	۱۲۳

آسیب هشتم: ریا و ظاهر سازی

- نخست: معنی ریا و سُمعه..... ۱۲۷
 دوم: اسباب ریاکاری و ظاهر سازی..... ۱۲۸
 سوم: نشانه‌های ریاکاری..... ۱۳۱
 چهارم: پیامدهای ریاکاری..... ۱۳۲

آسیب نهم: هواپرستی

- نخست: معنی اتباع هوی..... ۱۴۳
 دوم: حقیقت اتباع هوی در میزان اسلام... ۱۴۴
 سوم: اسباب و عوامل هواپرستی..... ۱۴۵
 چهارم: پیامدهای پیروی از خواهش‌های نفسانی..... ۱۵۰
 پنجم: درمان هواپرستی..... ۱۵۵

آسیب دهم: ریاست و مقام طلبی

- نخست: معنی ریاست طلبی..... ۱۵۷
 دوم: اسلام و ماهیت ریاست طلبی..... ۱۵۸
 سوم: اسباب و عوامل ریاست طلبی..... ۱۵۹
 چهارم: آثار و پیامدهای ریاست طلبی..... ۱۶۱
 پنجم: مداوای بیماری ریاست طلبی..... ۱۶۴

آسیب یازدهم: کوتاه فکری و تنگ نظری

- اول: معنی کوتاه فکری و تنگ نظری..... ۱۶۹
 دوم: اسباب پیدایش کوتاه فکری و..... ۱۷۰
 سوم: نشانه‌ها و علامت‌های کوتاه فکری و..... ۱۷۳
 چهارم: پیامدهای کوتاه فکری و تنگ نظری ۱۷۴
 پنجم: معالجه بیماری کوتاه فکری و..... ۱۷۷

آسیب دوازدهم: رکود یا عدم التزام و...

- اول: معنی ضعیف و متلاشی شدن التزام... ۱۸۳
 دوم: نشانه‌های بی‌التزامی و پیمان شکنی . ۱۸۴
 سوم: اسباب بی‌التزامی..... ۱۸۵
 چهارم: آثار و پیامدهای بی‌التزامی..... ۱۹۴
 پنجم: درمان بی‌التزامی..... ۱۹۷

آسیب سیزدهم: قضاوت عجولانه

- اول: معنی اظهار نظر و قضاوت شتابزده..... ۲۰۳
 دوم: اسباب حکم و قضاوت شتابزده..... ۲۰۴
 سوم: نشانه‌های اظهار نظر و قضاوت..... ۲۰۹
 چهارم: پیامدهای حکم و قضاوت عجولانه . ۲۱۰
 پنجم: درمان آسیب قضاوت عجولانه..... ۲۱۴

آسیب چهاردهم: کوتاهی و سستی در قیام به مسؤولیت‌های روزمره

- نخست: معنی تفریط و سهل انگاری..... ۲۱۹
 دوم: اسباب کوتاهی در مورد مسؤولیت‌های..... ۲۱۹
 سوم: پیامدها و آثار کوتاهی نمودن در..... ۲۲۸
 چهارم: درمان بیماری اهمال و..... ۲۳۲

آسیب پانزدهم: بدگمانی و سوء ظن

- نخست: سوء ظن چیست؟..... ۲۳۷
 دوم نشانه‌های سوء ظن..... ۲۳۹
 سوم: اسباب و عوامل پیدایش سوء ظن..... ۲۴۳
 چهارم: پیامدها و آثار سوء ظن..... ۲۵۰
 پیامدهای بدگمانی بر روی روابط جمعی و... ۲۵۲
 پنجم: مداوای بدگمانی..... ۲۵۵

آسیب شانزدهم: غیبت

- نخست: شناخت غیبت و نشانه‌های آن... ۲۵۹
 دوم: غیبت از دیدگاه اسلام..... ۲۶۱
 سوم: اسباب غیبت و بدگویی..... ۲۶۵
 چهارم: آثار و پیامدهای غیبت..... ۲۷۱
 پنجم: درمان بیماری غیبت..... ۲۷۴

آسیب هفدهم: سخن چینی

- نخست: تعریف و شناساندن «نمیمة» و..... ۲۷۹
 دوم: دیدگاه اسلام در مورد سخن چینی..... ۲۸۰
 سوم: اسباب نمیمة و سخن چینی..... ۲۸۱
 چهارم: پیامدهای سخن چینی..... ۲۸۷
 پنجم: مداوای بیماری سخن چینی..... ۲۹۰

آسیب هجدهم: وقت کشی و همه امور را...

نخست: تعریف و شناساندن «فوضى الوقت»

دوم: نشانه‌های درهم آمیختگی و دیدگاه

دین ۲۹۳

سوم: اسباب پیدایش در هم ریختگی وقت. ۲۹۵

چهارم: آثار بی‌نظمی در استفاده‌ی صحیح از عمر

..... ۲۹۹

پنجم: مداوای آسیب و بیماری وقت‌کشی .. ۳۰۲

آسیب نوزدهم: امروز و فردا کردن

نخست: تعریف ۳۱۳

دوم: اسلام و امروز و فردا کردن ۳۱۳

سوم: اسباب و عوامل امروز و فردا نمودن ... ۳۱۵

چهارم: آثار و عواقب امروز و فردا نمودن ... ۳۲۰

پنجم: درمان آسیب تأخیراندازی ۳۲۳

آسیب بیستم: یأس و بدبینی

نخست: تعریف «تشاؤم» و بدبینی ۳۲۷

دوم: نشانه‌ها و شکل‌های مختلف بدبینی .. ۳۲۸

سوم: اسباب بدبینی ۳۳۲

چهارم: آثار و پیامدهای بدبینی ۳۴۰

پنجم: معالجه بیماری بدبینی ۳۴۲

آسیب بیست و یکم: تندروری و سخت‌گیری

نخست: ماهیت «غلو» و افراط ۳۵۱

دوم: نشانه‌های سخت‌گیری و افراط‌گری .. ۳۵۲

سوم: اسباب و عوامل سخت‌گیری و افراط ... ۳۵۴

چهارم: پیامدهای افراط در دین ۳۵۹

پنجم: مداوای بیماری سخت‌گیری و افراط. ۳۶۳

آسیب بیست و دوم: مناقشه و مجادله

نخست: تعریف «مراء و جدل» ۳۶۷

دوم: اشکال مختلف مجادله و نگرش اسلام به

آن‌ها ۳۶۸

سوم: اسباب پیدایش خوی مجادله‌گری... ۳۷۰

چهارم: آثار و عواقب مجادله ۳۷۵

پنجم: روش‌های ایجاد مصونیت و معالجه

بیماری مجادله ۳۷۷

آسیب بیست و سوم: ترک تلاش و عمل

نخست: تعریف ترک عمل «قعود» ۳۸۵

دوم: نشانه‌های ترک عمل و دیدگاه اسلام... ۳۸۶

سوم: اسباب و عوامل ترک تلاش و تبلیغ

دینی ۳۸۹

چهارم: آثار و پیامدهای ترک کار دینی ۳۹۹

پنجم: معالجه آسیب ترک تلاش دینی... ۴۰۱

آسیب بیست و چهارم: بخل و تنگ چشمی

نخست: تعریف «شُح» دریغ داشتن ۴۰۷

دوم: نشانه‌های تنگ‌چشمی و دیدگاه

اسلام ۴۰۸

سوم: اسباب و عوامل تنگ‌چشمی و ... ۴۱۰

چهارم: آثار و پیامدهای بخل ورزیدن ۴۱۳

پنجم: مداوای بخل ورزیدن ۴۱۴

آسیب بیست و پنجم: خشم و عصبانیت

نخست: تعریف ۴۱۹

دوم: علایم و نشانه‌های خشم و عصبانیت . ۴۲۰

سوم: اسباب و عوامل خشم و غضب ۴۲۳

چهارم: آثار و پیامدهای خشم ۴۲۷

پنجم: مداوای خشم و عصبانیت ۴۲۹

آسیب بیست و ششم: حقد و کینه‌توزی

نخست: تعریف «حُقد» ۴۳۳

دوم: انواع گوناگون حقد و دیدگاه اسلام در مورد آن

..... ۴۳۳

سوم: اسباب و عوامل حقد و کینه‌توزی ۴۳۴

چهارم: آثار و پیامدهای کینه‌توزی ۴۴۲

پنجم: معالجه بیماری حقد و کینه‌توزی ... ۴۴۵

آسیب بیست و هفتم: رقابت در دنیا طلبی

- نخست: تعریف ۴۵۱
- دوم: برخی از نشانه‌های رقابت بر سر ثروت‌اندوزی ۴۵۱
- سوم: اسباب و عوامل رقابت بر سر ثروت‌اندوزی ۴۵۳
- چهارم: پیامدهای رقابت بر سر ثروت‌اندوزی ۴۵۷
- پنجم: مداوای آسیب حرص و رقابت بر سر ثروت‌اندوزی ۴۵۹

آسیب بیست و هشتم: خودکم‌بینی و احساس

حقارت

- نخست: تعریف خودکم‌بینی ۴۶۳
- دوم: نشانه‌های خودکم‌بینی و دیدگاه اسلام ۴۶۳
- سوم: اسباب خودکم‌بینی ۴۶۷
- چهارم: آثار و پیامدهای خودکم‌بینی ۴۷۶
- پنجم: مداوای آسیب و بیماری خودکم‌بینی ۴۷۸

www.ketab.ir

مقدمه مؤلف

آسیب‌های دینداری و دعوتگری

بِسْمِ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَاصْحَابِهِ، وَ
السَّالِكِينَ سَبِيلَهُ، وَالِدَاعِينَ بِدَعْوَتِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

برای دعوتگران در عرصه‌ی عمل اسلامی، (و همه اهل ایمان) در روند فراهم نمودن مقدمات و لوازم مسؤولیت‌ها و آماده‌سازی کافی در همه‌ی زمینه‌ها و برای آن که از کاروان زندگی مؤمنانه بر جای نمانده، و دچار ناامنی و ایستایی نشوند، بیان و توضیح راهنمایی‌های راه، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر و غیرقابل چشم‌پوشی است. ضرورتی که دعوت به سوی خدا و تلاش برای حاکمیت دین او بر زمینیان آن را ایجاب می‌کند.

شاید بتوان گفت، که مهم‌ترین آن رهنمودها، نشان دادن آسیب‌ها و بیماری‌هایی است، که ممکن است، برخی از دینداران و دعوتگران به آن‌ها مبتلا شوند، که در صورت مبتلا شدن آنان را از ادای نقش و انجام مسؤولیت خویش باز می‌دارد.

بسیار به جاست، که در مورد آن عوارض و آسیب‌ها، برای آن که دعوتگران از آن‌ها پرهیز نموده، و زنگارشان را با باران رحمت خداوند از خود پاک نمایند، کوتاه و مختصر به بررسی و بیان آن‌ها بپردازیم.

سید محمد نوح